

il-Gżejjer

IS-SEBA' SENA

AWISSU 1978

NRU. 84

MERHBA LID-DEPUTAT PRIM MINISTRU TAR-REPUBBLIKA TAL-POPLU TAČ-ĊINA

L-Eċċellenza Tiegħu Keng Piao, Deputat Prim Ministru tar-Repubblika tal-Poplu tač-Ċina, u d-Delegazzjoni Tiegħu waslu Malta s-Sibt 28 ta' Lulju għal żjara ufficjali ta' hamest ijiem.

Iż-Żjara tad-Deputat Prim Ministru Ċiniz

L-Eċċellenza Tiegħu gie milqugħ mill-Onor. Agatha Barbara, Ministru tax-Xogħol, Għajjnuna Soċjali u Kultura, Ministri oħra u Uffiċjali Għolja tal-Gvern.

Iż-żjara tad-Deputat Prim Ministru Keng Piao hija waħda storika għaliex hija l-ewwel waħda li qatt saret minn uffiċjal għoli Ċiniz f'pajjizna.

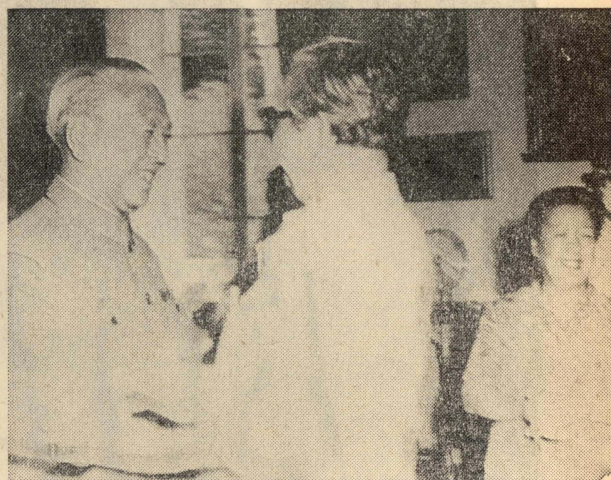
Mr Keng Piao itada' mal-President tar-Repubblika, Dr Anton Buttigieg, u mad-Deputat Prim Ministru Malti l-Onor. J. Cassar. Huwa kellu laqgħa wkoll ma' li Speaker tal-Kamra tad-Deputati s-Sur Kal-ċidon Agius.

Matul iż-żjara tiegħu hawn Malta, Mr Keng Piao kellu taħditiet mal-Prim Ministru s-Sur Dom Mintoff u żar postijiet ta' nteress storiku, it-Tarzna u anke ra x-xogħol avvanzat li sar fuq il-baċir ir-Red China Dock.

Mr Keng Piao żar ukoll lill-Għawdex fejn kien akkumpanjat mill-membri tad-Delegazzjoni Tiegħu, mill-Ministru s-Sur Lorry Sant, mill-Ambaxxatur ta' Malta għaċ-Ċina s-Sur Joe L. Forace, u mill-Ambaxxatur taċ-Ċina għal Malta Mr Cheng Chih-Ping.

Mr Keng Piao gie milqugħ mis-Sinjorina Agatha Barbara, Ministru tax-Xogħol, Għajjnuna Soċjali u Kultura.

L-Eċċellenza Tiegħu Itaq' mal-President tar-Repubblika Anton Buttigieg u mad-Deputat Prim Ministru Malti l-Onor. J. Cassar.

Ta min ifakkar, li r-relazzjonijiet bejn Malta u ċ-Ċina twaqqfu fuq saqajhom meta fl-1972 l-Prim Ministru Malti żar dan il-pajjiż. Minn dak in-nhar 'l hawn, permezz ta' djalogu, kibru relazzjonijiet mill-aqwa li Malta qatt kellha ma' pajjiż barrani.

L-ghajjnuna li r-Repubblika tal-Poplu taċ-Ċina tat lil Malta hija finanzjarja, teknika, kummerċjali u anke morali. Hija għajjnuna ta' bejn hbieb veri. Il-poplu Malti huwa grat għal dak li għamel għalih il-poplu Ċiniz u kburi li għandu lilhom hbieb tiegħu.

*Mr Keng Piao
żar ix-xogħol avanzat
fir-Red China Dock.*

IL-PRESIDENT JATTENDI GHALL-FUNERAL TAL-PAPA

Il-President Buttigieg (fin-nofs) mal-wasla tiegħu minn Ruma.

Il-President ta' Malta Dr Anton Buttigieg, nhar it-Tnejn 14 ta' Awissu gie lura minn Ruma fejn attenda għall-funeral tal-Papa Pawlu VI. Kemm dam Ruma l-President kien akkumpanjat mis-segretarju tal-Prim Ministru s-Sur Salvino Demarco u l-Ambaxxatur ta' Malta għall-Vatikan Dr Pawlu Farrugia.

KIF TIKTEB KWANTITAJIET METRIČI

(Ikompili mal-ħarġa ta' Ġunju)

5. NUMRI KBAR

- a. Il-'comma' jew virgola m'għandhiex tintuża biex tifred gruppi ta' tliet figuri; minflok jithalla 'space' bejn kull grupp.*
- b. Fejn hemm numri ta' erba' figuri biss, wieħed jista', jekk irid, jiktibha bħala grupp wieħed, mingħajr 'space' bejn l-ewwel wieħed u l-aħħar tlieta. Fejn isir xogħol ta' 'tabulation' fuq it-typewriter, anke numri ta' erba' figuri għandhom jinkitbu skond ir-regola 5a.
- ċ. Gruppi ta' figuri fuq naħa jew oħra tal-punt deċimali għandhom jinfirdu bli 'space', meta hu meħtieġ.

Eż:

Flok 4,720,525 ikteb 4 720 525

„ 0.52875 „ 0.528 75

„ 6.875 ikteb 6875 jew 6 875

- * Din il-bidla saret peress li xi pajjiżi Ewropej jużaw il-virgola minflok il-punt deċimali.

6. SPACING

- a. Fejn jiġi indikat qies metriku li jinkludi prefiss (eż: kilogramm, millimetru) ma jithallhiex 'space' bejn l-ittri li jindikaw il-qies metriku.
- b. Meta jitqiegħed simbolu metriku (jiġifieri l-isem imqassar) wara numru, jithalla 'space' bejn in-numru u s-simbolu metriku.

Eż: 455 kHz   22 mg

7. QISIEN KWADRATI EĊĊ.

Fejn jinkitbu simboli biex jindikaw qisien kwadrati jew kubi, jinkiteb is-simbolu metriku normali (jiġifieri l-isem imqassar) imbagħad jitpoġġa n-numru 2 jew 3 'il fuq mil-linja tat-tipa.

Eż:

Flok 11-il metru kwadru ikteb
11 m².

Flok 23 ċentimetri kubi ikteb
23 m³.

8. IL-KELMA 'FI'

Xi qisien metriċi jinkludu l-kelma 'fi', p.e. 'metri fis-sekonda'. Flok li tinkiteb il-kelma 'fi' jintuża l-'oblique stroke'. Ma jistgħux jinkitbu qisien bħal k.f.s. flok 'kilometri fis-sieġha'.

Eż:

Flok 25 metru fis-sekonda ikteb
25 m/s.

Flok 50 kilometru fis-sieġha
ikteb 50 km/h.

IL-PITROLJU JINBIEGH BIL-LITRU

Mis-sena li qegħdin fiha, l-affarijiet likwidi se jibdeu jinbiegħu bil-kejl metriku.

Wieħed minn dawn huwa l-pitrolju. Il-Kumitat ftiehem mal-Korporazzjoni Enemalta u l-General Retailers and Traders Union biex il-pitrolju jibda jinbiegħ bil-litru iżjed 'il quddiem din is-sena.

Il-bidla f'dan is-settur għandha tibda sseħħ mill-1 ta' Settembru, 1978. Minn dak in-nhar il-pitrolju jibda jinbiegħ bil-kejl metriku ta' 1, 2, 5, 10 jew 20 litru. Il-laned tal-kejl li l-bejjieġha tal-pitrolju se jużaw se jkunu ta' l-istess għamla bħal qabel, biss sabiex jintgħarfu malajr mill-qisien il-qodma, dawn il-laned se jkunu mmarkati u jgħibu l-boll skond kemm jesgħu. Kull kejl ġdid se jkollu l-boll ta' l-Ispettur tal-Kejl u Wżin skond ir-regolamenti. Ta' min jinnota li l-bejgħ tal-pitrolju bil-litru MHUX se jgħib zieda fil-prezz.

Il-Kumitat diġà ħa ħsieb sabiex sew il-bejjieġha kif ukoll il-konsumaturi jidraw il-kejl metriku u l-prezz bil-litru. Għal dan il-għan se jrin isiru taħdidiet edukattivi fuq it-TV, Radju u Cable Radio. Posters u tagħrif ieħor rigward prezzijiet u kejl metriku joħorġu qabel ma ssir din il-bidla.

Għall-konvenjenza tal-pubbliku mal-'browsers' u fi fwiċċet li jbiegħu l-pitrolju se jkun hemm ukoll tabelli li juru l-prezz bil-litru.

Kejl ta' 5 litri li fih ftit iżjed minn gallun.

IT-TEATRU MANOEL

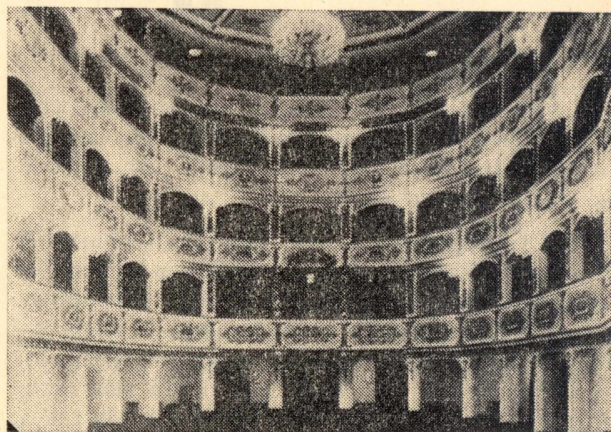
Għalkemm l-ewwel teatru f'Malta nbena fl-1731, l-storja mużikali f'pajjiżna teħodna ferm aktar lura fiż-żmien: għaliex insibu li sa mill-1630 f'Malta kienu diġa' qed jingħataw wirjiet mużikali f'diversi bereġ u postijiet oħra privati.

Iżda fl-1732, nfetaħ l-ewwel teatru pubbliku f'Malta magħruf bħala "Teatru Publico", u aktar tard sar magħruf kif kien xieraq bħala it-teatru Manoel.

L-ewwel ġebbla ta' dan it-teatru tpoġġiet b'sollenità kbira fl-20 ta' Marzu tal-1731 mill-Gran Mastru Manoel de Vilhena, li kien ammiratur kbir ta' l-arti mużikali u li kien hu li ħareġ il-flus għall-bini ta' dan it-teatru. Ma ġenb it-teatru nbnew ukoll xi djar li kienu jservu biex jilqgħu fihom lil xi kantanti u mużiċisti li kienu jingiebu minn barra. Fid-19 ta' Jannar ta' l-1732 saret l-apertura ta' dan it-teatru u għalkemm ħafna kotba u enċiklopediji jgħidu li l-ewwel rappreżentazzjoni kienet l-opra 'Merope' ta' Maffei fil-fatt dan hu żbaljat għaliex Maffei ma kienx kompożitur ta' l-Opri iżda drammaturgu, għalhekk jew l-ewwel rappreżentazzjoni ma kienitx Merope jew inkella jekk kienet, allura dan kien drammm.

Id-disinn minn ġewwa ta' dan l-ewwel teatru Malti jingħad li kien jixbaħ ħafna lil dak tat-teatru ta' Palermo, u għalkemm ak-

tar fiċ-ċokon, lil dak tat-teatru San Carlo ta' Napli. B'xorti tajba dan it-teatru għadu wieqaf sa llum il-ġurnata u għalkemm minn żmien għal żmien saru bosta tibdiliet fih, nistgħu ngħidu li t-Teatru Manoel hu wieħed mill-eqdem teatri fl-Ewropa.

Bħala impressarju ta' dan it-teatru, il-Gran Mastru kien jahtar kull sena wieħed mill-kavallieri tiegħu, sabiex jieħu ħsieb ir-rappreżentazzjonijiet mużikali.

Jingħad ukoll li fl-1735 wasal fostna il-kompożitur Tedesk Johann Adolph Hasse sabiex jidderiegi personalment l-Opri tiegħu "Artaserse" u "Dimetrio". Minn dak iż-żmien 'l hawn l-opra lirika rabbiet tant għerug fost il-poplu Malti li fostna nibtu wkoll kompożituri li għamlu isem mhux biss f'pajjiżna iżda wkoll barra minn Malta bħal ngħidu aħna Isouard, Bugeja, Curmi, Nani, Malfiggiani u oħrajn.

Bil-bini tat-Teatru Rjal, il-Manoel safa' xi ftit ittraskurat u mwarrab. Iżda meta l-Irjal safa' mgarrarf fi żmien l-aħħar gwerra dinjija, l-Manoel reġa' gie restawrat u reġa' ħa postu bħala it-teatru ewlieni ta' pajjiżna.

Illum il-ġurnata fil-Manoel barra li jiġu pprezentati serati mużikali, (li ħafna drabi jieħdu sehem fihom artisti barranin), qer jiġu pprezentati wkoll uħud mill-aħjar talent lokali kemm fil-qasam mużikali kif ukoll fil-qasam ta' l-arti drammatika. It-teatru Manoel wara żmien ta' dekadenza, illum reġa' jinsab fl-aqwa tiegħu, u minkejja iċ-ċokon tiegħu, għandna nkunu kburi bih għaliex barra li huwa gawhra arkitettonika, it-teatru huwa wkoll wieħed mill-eqdem teatri fl-Ewropa.

inti

u l-ligi

*Ili noqgħod f'dar bħala kerrej aktar minn erb-
għin sena. Issa kien hemm min qalli li meta dar jew
biċċa art tkun ilha f'idejk tletin sena, issir tiegħek.
Jiena, allura, sirt sid id-dar?*

Veru li l-ligi tgħid li min jippossiedi immobbili
(Bini jew art) għal 30 sena sħaħ, mingħajr interruzzjo-
ni, jakkwista dritt ta' proprjetà fuq dak l-immobbli.
Imma trid tkun ippossedejt dan l-immobbli bħala sid
u mhux bħala kerrej. Il-fatt li inti bqajt kerrej, jiġifieri
bqajt tħallas il-kera kull sena, juri li inti stess kont
qed tirrikonoxxi lil xi hadd ieħor bħala sid. Mela, ilek
kemm ilek kerrej, ma tistax tgħid li b'hekk sirt is-sid.

L-istess nistgħu ngħidu għal xi drittijiet ta' ser-
vitù, bħal, per eżempju id-dritt tal-passaġġ.

Biex wieħed jakkwista dritt tal-passaġġ minn fuq
art ta' haddieħor, irid ikun ilu jużah tletin sena, bla
hadd ma jimpedih. Jekk juża passaġġ bil-permess, jew,
kif iġhidu, bil-buona grazia ta' haddieħor, jgħaddu
kemm iġhadu snin, ma jikseb qatt id-dritt tal-passaġġ,
u min kien tah il-permess jista' jiċċadulu meta jrid.

* * *

*Jiena sid ta' raba', li kien imqabbel lil raġel. Issa
dan ir-raġel miet. Uliedu ġew għandi bil-qbiela, u qa-
luli, li jekk ma nżommhiex, ipoġġuhieli l-Qorti. Jien
obbligat naċċettahom bħala kerrejja flok missierhom?
Ma nistax nieħu r-raba f'idejja biex naħdmu jien?*

Id-dritt tal-qbiela ma jispicċax mal-mewt tal-ga-
billott. Jispicċa mal-mewt tal-gabillott fil-każ biss li s-
sid u l-gabillott ikunu għamlu patt ta' "mezzadrija",
jiġifieri patt li l-frottijiet jew l-uċuh jinqasmu bejn is-
sid u l-gabillott. (Artiklu 1678 tal-Kodiċi Ċivili).

Fil-każ tiegħek, la ma kienx hemm patt bħal dan,
il-kera tar-raba jaqa' fuq l-ulied.

Jekk int tkun trid ir-raba' għalik trid tagħmel ri-
kors fil-Bord tal-Qbiela. Il-Bord jistudja l-każ. Jekk
il-Bord jiddeċiedi li int tieħu lura r-raba', naturalment
tkun trid tħallas lill-gabillotti tal-benefikati li jkunu se
jħallu.

* * *

*Veru li dar ma tistax tinbiegħ bi prezz li hu it-
tripplu ta' dak ta' meta nbriet?*

Jekk id-dar li tkun qed tinbiegħ tkun ġejja minn
wirt, il-bejgħ, skond emenda riċenti tal-ligi, ma jistax
isir mingħajr il-permess tal-Kummissarju tat-Taxxi
Interni. Imma din hi haġa li tirrigwarda biss lill-bej-
jiegħ u d-dmirijiet tiegħu lejn l-uffiċċju tat-Taxxi In-

terni. Jekk id-dar ma tkunx ġejja minn wirt, imma tkun
inxtrat jew inbriet mill-bejjiegħ, m'hemmx bżonn dan
il-permess.

* * *

*Jien kont tajt fond lil haddieħor b'ċens perpetwu.
Fil-kuntratt hemm din il-klawsola: "Iċ-ċens jista' jin-
fedu fi kwalunkwe żmien bil-prezz ta' .....". Issa
għaddew aktar minn għaxar snin minn meta sar il-
kuntratt. Għadni nista' nitlob li nieħu dik is-somma tal-
fidi?*

Fil-klawsola li int stess niżżiltli fl-ittra tiegħek,
hemm imniżżei li l-fidi jista' jsir "fi kwalunkwe żmien".
Mela, jgħaddu kemm jgħaddu snin, il-fidi jkun jista'
jsir dejjem. Pero' id-dritt tal-fidi hu taċ-ċenswalist, u
mhux tiegħek. Iċ-ċenswalist jista' meta jrid, jitlob li ċ-
ċens jiġi mifdi b'dik is-somma; jiġifieri jagħtik dik is-
somma mbagħad il-fond ikun proprjetà tiegħu libera u
franka minn kull ċens. Inti ma tistax tobligah li jfidi,
jew, biex nużaw kelma oħra, jirredimi ċ-ċens. Sakemm
iħallas iċ-ċens, ma tistax tkellmu.

* * *

*Jien għandi garaxx tal-familja. Krejtu lil wieħed
biex idañħal karozza tal-linja. Nista' nieħu l-garaxx
lura?*

Garaxx, sakemm mhux użat għal skopijiet kum-
merċjali, is-sid jista' jieħdu lura dejjem. Gie li nqala
id-dubju, fil-qrati, jekk sid ta' garaxx użat għal karo-
zza tal-linja jistax jieħdu lura jew le.

F'sentenza tad-disa' ta' Jannar 1978, il-Bord tal-
Kera iddikjara li garaxx użat għal karozza tal-linja hu
"ħanut", jiġifieri fond kummerċjali; u għalhekk is-sid
ma' jistax jieħdu lura meta jrid hu. Fl-istess sentenza
hemm imsemmijin żewġ sentenzi tal-Qorti tal-Appell,
waħda tas-17 ta' Mejju, 1963, u l-oħra tal-20 ta' April,
1964.

* * *

*Jiena għamilt żmien norqod ma' zija, għax kienet
weħidha. Issa din iz-zija mietet, u d-dar tagħha waq-
għet b'wirt fuq ħutha u fuq it-tfal ta' ħutha mejtin.
Jien għandi sehem minn din id-dar bħala waħda minn
dawn ta' l-aħħar?*

*Il-werrieta l-oħra għandhom dritt ikeċċuni? Jien
għandi xi dritt għall-ħlas talli kont norqod fid-dar taz-
zija peress li din qatt ma tatni xejn? Jistgħu il-werrieta
l-oħra jgibu d-dar fis-subasta?*

Ftakar li inti kont torqod biss, fid-dar taz-zija.
Kieku inti kont toqgħod hemm għal kollox, u kont
tħallas il-kera, kont tkun f'pożizzjoni aħjar, għax kont
tkun kerrejja u komproprjetarja fl-istess hin. Imma kif
int, inti m'għandek ebda dritt ta' proprjetà aktar mill-
oħrajn; u jekk id-dar tinbiegħ bis-subasta (jiġifieri tin-
biegħ taħt l-awtorità tal-Qorti), min jixtriha ikun jista'
jibgħatek, għax inti tkun tliet kull dritt fuq id-dar, pe-
ress li kien hemm il-bejgħ bis-subasta.

L-uniku dritt li għandek hu li tfitx lill-werrieta
għas-servigi.

KOPERAZZJONI MEDIKA MAL-BELĠJU

**BIS-SAHHA TA' FTEHIM ĠDID
BEJN MALTA U L-BELĠJU,
STUDENTI MALTIN TAL-
MEDIĊINA ISSA JKUNU
JISTGĦU JISTUDJAW FIL-
BELĠJU.**

Il-Belġju qed joffri ċ-ċentri sofistikati ta' riċerka medika li għandu għal studenti Maltin li jkunu jridu jkomplu l-istudji tagħhom wara li jkunu hađu l-lawrija. Il-Belġju lest ukoll li jibgħat l-ispeċjalisti tiegħu biex jiġu jaħdmu fl-isptarijiet tal-Gvern ta' Malta.

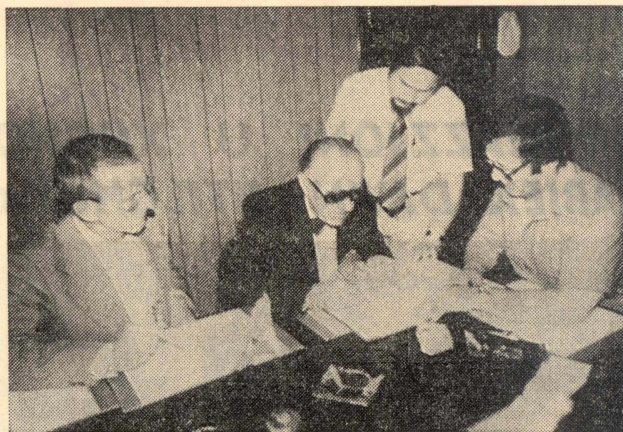
Dawn huma l-elementi ewlenin li jinsabu fi ftehim ta' koperazzjoni li ġie iffirmat nhar il-Ġimgħa, 11 ta' Awissu bejn il-Gvern ta' Malta u dak tal-Belġju fil-qasam tal-mediċina. Il-ftehim fih elementi oħra li jolqtu l-koperazzjoni fit-tħaris ta' l-ambjent u fit-tagħlim tal-mediċina.

Dwar il-ftehim tkellmu l-Ministru tas-Saħħa u ta' l-Ambjent Dr V. Moran u l-Professor S. Halter, Segretarju Generali fil-Ministeru tas-Saħħa Pubblika u l-Ippjanar tal-Familja tal-Belġju.

Dr Moran qal li dan il-ftehim huwa wiehed reċiproku. Huwa ftehim storiku minħabba li sal-lum, tobba Maltin kienu qed imorru jkomplu l-istudji tagħhom kważi l-Ingilterra biss. Issa jistgħu jmorru wkoll il-Belġju.

Dan jgħodd ukoll għall-pazjenti Maltin li jkollhom bżonn ta' kura speċjalizzata li f'Malta m'hawnx bħala. Qabel, dawn il-pazjenti kienu jmorru għall-kura fl-Ingilterra u issa l-Belġju se joffri l-istess servizz.

Dwar dik li hija riċerka fil-qasam mediku, Dr Moran qal li Malta ma jista' jkollha gatt ċentru ta' riċerka attrezzat biżżejjed biex jikkompara ma' dawk ta' pajjiżi oħra u dan għaliex, biex ikollok ċentru bħal dan, irid ikollok hafna flus u anke trid popolazzjoni u territorju kbir biżżejjed.

*Il-Ministru Moran
u l-Prof. S. Halter
waqt l-iffirmar tal-ftehim.*

Dr Moran iżżiħajr lill-Gvern Belġjan għal dan il-ftehim u b'mod speċjali lill-Professor Halter.

Il-Professor Halter qal li l-Belġju, bħala membru tal-Kommunità Ewropeja, jiehu sehem fl-ippjanar tal-programm ta' riċerka u anke jibbenefika minn dan il-programm.

Huwa qal li l-Belġju huwa pajjiż attrezzat għar-riċerka u dan minħabba l-fatt li f'dan il-pajjiż jeżistu tmien universitajiet, kollha biċ-ċentru ta' riċerka tagħhom. Il-Belġju għandu ċentru magħruf dwar il-kanċer u dwar il-patoloġija ċellulari. F'dan ta' l-aħħar hemm jaħdem ir-rebbieħ tal-Premju Nobel, De Duve. Hu qal li f'Malta jistgħu jiġu mwaqqfa ċentri ta' din il-branka importanti.

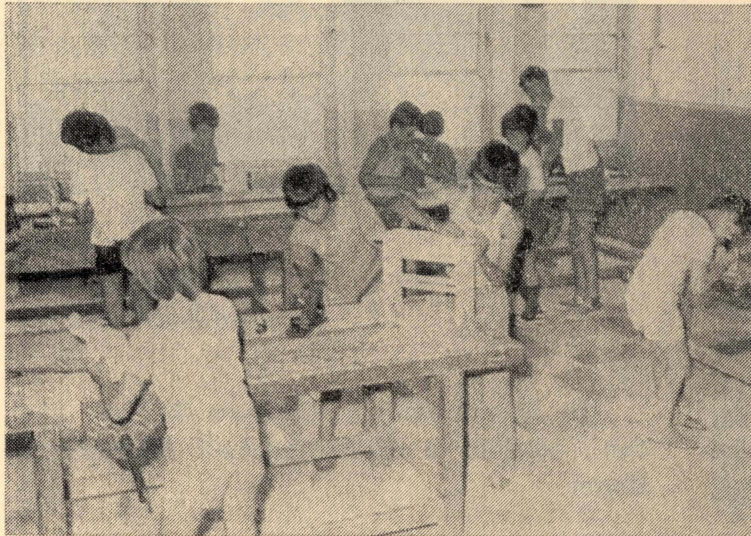
Il-Professor Halter temm jgħid li b'dan il-ftehim hemm il-ħsieb li jiġu Malta ġemgħat ta' speċjalisti biex iwettqu riċerka tagħhom peress li hawn jeżistu ċerti kondizzjonijiet partikulari f'ċerti mard.

Preżenti għall-iffirmar kien hemm ukoll uffiċjali mill-Ministeru ta' l-Affarijiet Barranin taż-żewġ pajjiżi.

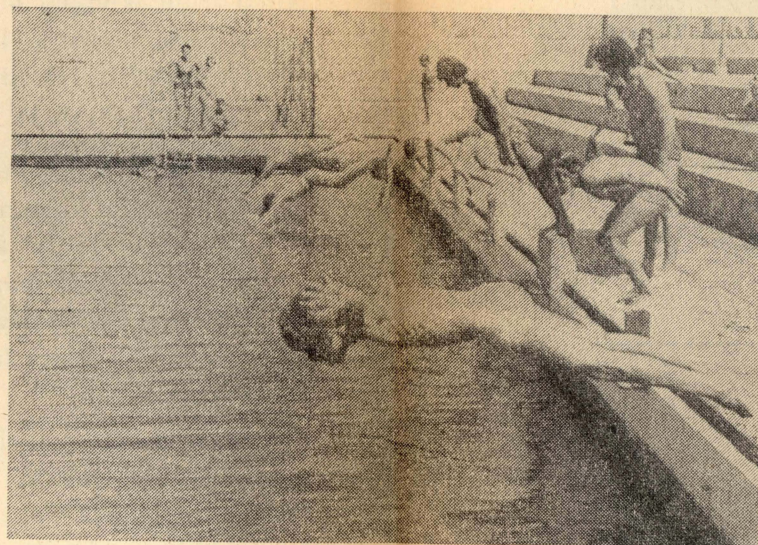
HIDMA TAL-GVERN FL-EDUKAZZJONI TAT-TFAL

IĊ-ĊENTRI TAS-SAJF

**RIKREAZZJONI U XOGHOL VOLUNTIER GHAT-TFAL TAGHNA
SABIEX DAWN JITILGHU ĊITTADINI AHJAR U RESPONSABBLI.**

← Prattika fis-sengħa tal-woodwork, arkett . . . .

Jiġu → organizzati bosta 'water sports'.

Iċ-Ċentri tas-Sajf immedija mill-Ministeru ta' l-Edukazzjoni reġghu infethu f'bosta skejjel f'Malta u Għawdex. Lawtoritajiet edukattivi hasbu biex ikomplu jiżviluppaw din l-iskema u jgħollu l-livell ta' dawn iċ-ċentri. Għall-ewwel darba, din is-sena iċ-ċentri nġhataw xejra ta' speċjalizzazzjoni billi l-attivitajiet li qed isiru ġew speċifikati.

Permezz ta' din il-bidla essenzjali, iż-żgħażaġħ Maltin inghataw l-opportunità li jiksibu esperjenza f'bosta oqsma bħalma huma t-tagħlim tas-snaġġa, l-isport u taħriġ kulturali. L-iskop edukattiv issa qed jin-għaqad ma' dak ta' divertiment b'tali mod li l-istudenti jkunu qed jitgħallmu filwaqt li jkunu qed jipparteċipaw f'attivitajiet rikreattivi fil-hin ta' mistrieħ tagħhom.

Hemm b'kollox madwar erbghin ċentru tas-sajf imferrxin fi skejjel sekondarji f'Malta u Għawdex. Thejja programm varjat ta' attivitajiet li jistgħu jiġu kklassifikati hekk:

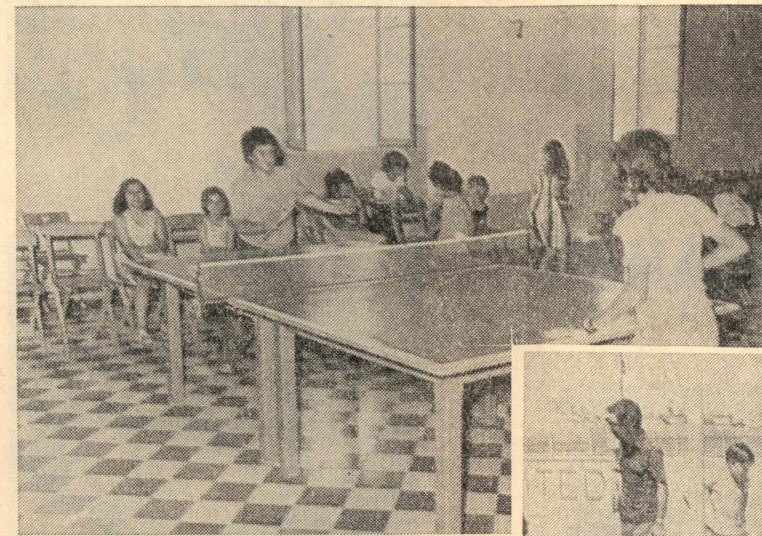
- i. dawġ li huma esklussivament għas-subien bħalma huwa prattika fis-sengħa tal-woodwork u arkett.
- ii. dawġ li huma esklussivament għall-bniet bħalma huwa prattika fis-sengħa tal-ħjata, crochet u knitting.
- iii. dawġ li huma għas-subien u għall-bniet li jinkludu tpinġija, drawing, painting.
- iv. Sports li jinkludi volleyball, badminton, judo, table-tennis, u gymnastics.

Qed jiġu organizzati bosta water sports. Twaqqfu ċentri apposta fil-'water polo pitches' tal-Belt, ta' Birzebbuġa, u tan-Neptunes f'San Ġiljan, fejn tfal minn diversi postijiet, jittiehdu mill-ġhalliema tagħhom biex jagħmlu l-attivitajiet bħalma huma sailing, swimming u life-saving. F'kull speċjalità hemm għalliem li huwa kwalifikat u entużjażmat f'dik il-ħaġa.

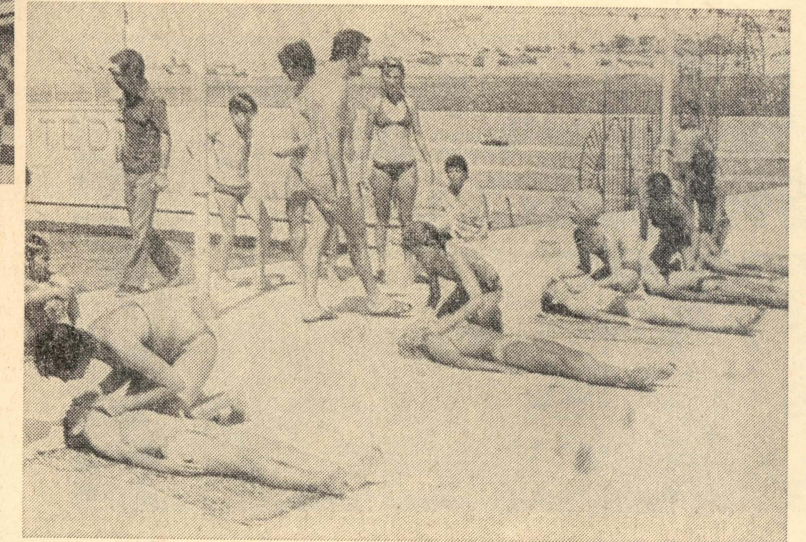
Fil-qasam tal-kultura, il-Ministru ħaseb biex iwaqqaf klassijiet tad-drama fl-iskola sekondarja għolja tal-Belt. Qed isiru wkoll sezzjonijiet ta' tagħlim fil-mużika fl-iskola tal-Mużika, Johann Straus il-Belt. Għal dawġ iż-żgħażaġħ li għandhom għal qalbhom iż-żfin jistgħu jieħdu sehem fil-lezzjonijiet taż-żfin stil 'country' jew 'folk' li qed isiru fi skejjel sekondarji.

Barra l-Clubs tas-Sajf, il-Ministeru qiegħed jorganizza wkoll kampijiet tas-sajf fl-iskejjel ta' San Pawl il-Baħar, ta' Wied il-Għajj u ta' M'Xlokk. Kull kamp li ser ikun ta' ħamest ijiem ser jikkonsisti minn grupp ta' tletin student. Dawn ser jiġu akkumpanjati minn żewġ għalliema.

Studenti qed jiġu mħajjra biex jattendu u jagħtu dawġa t'id biex jaħdmu fil-kamp u jgħinu f'xi xogħol ġewwa l-iskola bħalma hija tisqija ta'

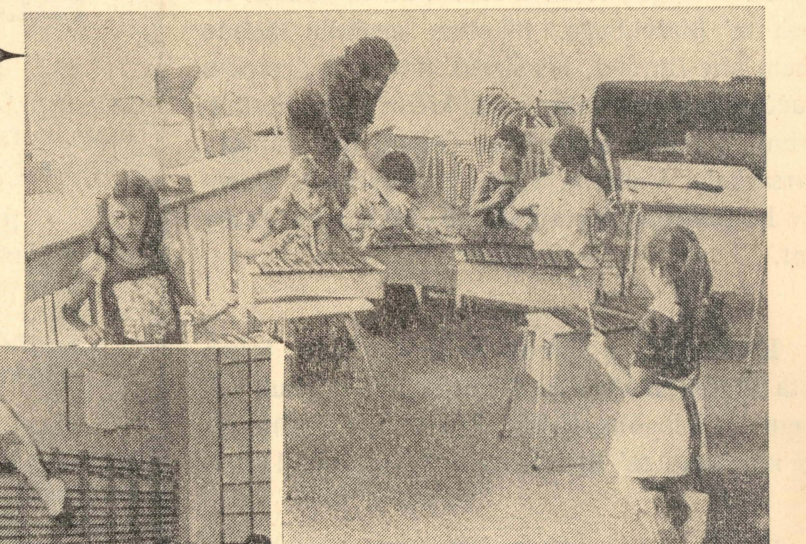
← Sports ta' kull xorta li jinkludi t-'table tennis'.

Attivitajiet → li jinkludu l-'life saving'.

Sezzjonijiet ta' tagħlim fil-mużika fl-iskola tal-Mużika, l-Belt.

siġar, u pjanti u tiswija fl-iskola. B'kollox saru u qed isiru seba' kampijiet — tnejn fix-xaħar ta' Lulju, erba' fix-xaħar ta' Awissu u wieħed f'Settembru. Il-Youth Service Organisation tad-Dipartiment tal-Edukazzjoni hejja programm twil ta' attivitajiet u loġħob għal dawġ l-istudenti li jipparteċipaw f'dawn il-kampijiet.

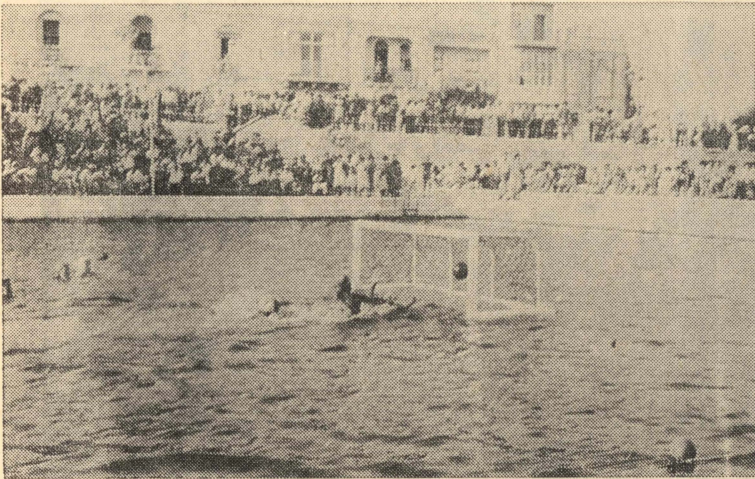

← Sports li jinkludi wkoll il-'gymnastics'.

SPORTS

WATERPOLO GHAT-TFAJLIET

Il-Ministru ta' li Sport is-Sur Lorry Sant fetaħ il-logħob tal-Waterpolo għat-tfajliet organizzat mill-Ministeru.

Għat-tieni sena l-Ministeru ta' l-I-sport reġa' organizza league u knock-out tal-waterpolo għat-tfajliet. Il-league fetaħ il-Ħadd, 23 ta' Ġunju fil-pitch ta' Birżebbuġa. B'kollox qegħdin jieħdu sehem sitt timijiet, bis-Sirens ifittxu li jirrepetu s-suċċess tas-sena l-oħra meta kienu kisbu double. It-timijiet l-oħra huma, San Ġiljan, Birżebbuġa / Marsaskala, Valletta, Sliema u Neptunes. Dawn ġew kollha ipprezentati lill-Ministru s-Sur Lorry Sant.

Iċ-Champions Sirens kellhom bidu tajjeb meta għelbu lil Valletta 7-1 fil-logħba tal-ftuħ tal-League. Fil-logħba l-oħra San Ġiljan rebħu lit-tim magħqud ta' Birżebbuġa / Marsaskala 11-0.

F'diskors qasir li għamel, il-Ministru is-Sur Sant qal li għall-ġid ta' li Sports lokali u internazzjonali huwa kien lest li jaħdem ma' kulħadd. Huwa qal li kien b'dan il-għan li twaqqaf il-Ministeru ta' l-I-sports. Għalhekk il-Ministeru dejjem fittex li jgħin lil dawk li riedu jaħdmu miegħu biex jirrangaw l-isports kemm f'Malta u kemm f'Għawdex.

COACHING TAL-FOOTBALL

Biex ikompli jkabbar il-logħba tal-football fost it-tfal Maltin, il-Ministeru ta' li Sport, organizza kors tal-'coaching' immexxi minn Jimmy Sirrel u John Jarman.

Il-kors tal-'coaching' fiċ-Ċentru Sportiv, il-Marsa, ġie fit-tmiem tiegħu il-Ġimgħa, 7 ta' Lulju, meta John Jarman, li mexxa t-tieni parti ta' dan il-kors ta' esebizzjoni permezz tat-tfal li tharrġu fiċ-Ċentru u li kellhom sehem kbir fis-suċċess tal-kors.

L-esibizzjoni kienet tikkonsisti f'diversi eżerċizzji li ġew mgħallma lit-tfal matul il-kors. L-esibizzjoni attendew għaliha ġenituri tat-tfal u anke l-pubbliku generali.

Matul l-aħħar ġimgħa tal-kors, saru testijiet lill-'coaches' prospettivi sabiex jiġi assessjat il-potenzjal tagħhom f'taħriġ lit-tfal fil-logħba tal-football.

Mingħajr l-ebda dubju dan il-kors, li kien beda fit-12 ta' Ġunju li għadda, kien wiehed mill-aktar ambizzjużi li qatt ġew organizzati.

Fl-ewwel parti tal-kors, Jimmy Sirrel, il-Manager ta' Notts. County kien għamel użu prattiku minn players ta' esperjenza biex ifisser lill-'coaches' prospettivi b'mod tattiku ta' kif wiehed għandu jittakilja sitwazzjonijiet li jinholqu waqt logħba football, tattiči li l-'coaches' jiltaqgħu magħhom anke fl-ogħla livell tal-logħba

John Jarman, Youth Development Officer u 'coach' ma' Wolverhampton Wanderers, mexxa t-tieni parti tal-kors bl-għan prinċipali li juri lill-coaches prospettivi l-arti ta' kif wiehed għandu jgħalliem il-kapaċitajiet bażiċi tal-logħba lil players żgħażaġh.

F'din it-tieni parti tal-kors hađu sehem tfal li qed jitharrġu fiċ-Ċentru Sportiv, il-Marsa.

KUMPLESS TA' LOGHOB GHAT-TFAL FIL-KALKARA

Il-Ministru tax-Xogħliet u Sport is-Sur Lorry Sant nhar il-Ħadd 2 ta' Lulju inawgura uficijalment kumpless ta' logħob għat-tfal fix-Xatt tal-Kalkara qalb folla ta' nies li attendiet għall-okkażżjoni. Huwa kixef ukoll lapida li tfakkar dak il-jum.

Fid-diskors tiegħu, il-Ministru Sant qal li l-ġenituri tat-tfal Kalkariżi kienu ilhom żmien twil jistennew li xi darba fil-lokal ikollhom ukoll kumpless bħal dan għar-rikreazzjoni ta' uliedhom.

Is-Sur Sant qal li l-Gvern ħoloq għadd kbir ta' kumplessi tal-logħob tat-tfal f'diversi rħula u issa kien imiss li jinfetaħ dak tal-Kalkara.

Ta min ifakkar li barra dan il-kumpless, il-Gvern diġà għamel 'pitch' tal-boċċi u dalwaqt se jitlesta x-xogħol fuq il-proġett tal-'ground' tal-'football' fil-Kalkara wkoll.

B'hekk, kompla l-Ministru, n-nies kollha tal-lokal ikollhom il-post tagħhom fejn jirrekrejaw ruħhom f'ambjent adattat.

Il-Ministru temm jgħid li hija l-politika tal-gvern li joħloq proġetti kbar bħal dawn biex itfal u żgħażaġh jitbegħdu minn lokalitajiet li jistgħu jhassrullhom il-karattru tagħhom.

Fil-Kalkara saru għadd kbir ta' proġetti ta' toroq, u bħalissa qed jinbnew fabbriki godda fir-Rikażli u Wied Għammieq.

IL-MINISTERU TAX-XOGHLIJET U SPORT ORGANIZZA DIVERSI KOMPETIZZJONIJET SPORTIVI

Kif Intrebħu l-Unuri fil-Kompetizzjonijiet Organizzati

Is-Sezzjoni Sport tal-Ministeru tax-Xogħliet u Sport matul l-istaġun li ntemm dan l-aħħar organizzat diversi kompetizzjonijiet sportivi kemm tal-football kif ukoll ta' sport ieħor bħan-netball u d-darts, flimkien ma' tournament internazzjonali tal-football għall-Forzi Armati.

Ir-rebbieħa kollha ta' dawn l-attivitajiet huma:—

TOURNAMENT MILITARI TAL-FOOTBALL

1. Italja	3. Libja
2. Franza	4. Malta

FOOTBALL GHAL KULHADD (Kbar)

1. Hamrun CBB	3. Bronze SC
2. Wrangler	4. Gozo XI

FOOTBALL GHAL KULHADD (U/16)

1. Valletta St Paul's	3. Żabbar Irish
2. Hamrun Liberty	4. Mosta Gunners

FOOTBALL GHAL KULHADD (Tfajliet)

1. Cressi Girls	3. Adus Balzan
2. Red Devils	4. Brigata Laburista Birgu

NETBALL GHAL KULHADD

1. Ta' Xbiex ASC	3. Qormi Blues
2. Education	4. Teachers

DARTS GHAL KULHADD

1. The Aces	3. ZPCC
2. Coxswain's Cabin	4. MLP M'Xlokk

IT-TURIZMU U DRAWWIETNA

Is-suċċess kbir li qiegħda tikseb Malta fl-industrija tat-turizmu huwa xi haġa magħrufa minn kulhadd, saħansitra mill-barranin li llum iqisu gżiritna bħala centru importanti tal-btala fil-Mediterran.

Hekk, waqt li Malta qiegħda toqrob lejn is-siegħa meta tkun hielsa tassew, din l-industrija qed tippompja fil-kaxxa tan-nazzjon miljuni kbar ta' flus biex tissaħħaħ l-ekonomija tal-pajjiż u b'hekk inħarsu lejn il-gejjieni ta' helsien b'fiduċja u għaqal li jixraq lil kull nazzjon li jemmen fil-hila u l-hegga tiegħu.

Fil-waqt li nifirħu b'din il-mewġa ta' progress fl-aspett turistiku ta' pajjiżna — imsieħba minn progress xejn anqas sinjifikanti fl-industrijalizzazzjoni — tajjeb li niftakru wkoll xi ftit fil-perikli li jezistu għalina bħala poplu bid-drawwiet u l-karatteristiċi tiegħu.

Għalkemm Malta dejjem kienet kolonja ta' xi qawwa barranija li għamlet minn kollox biex tħalli, u ħalliet, it-timbru tagħha fuqna u fuq artna, xorta waħda l-poplu Malti għaraf iġhożż id-drawwiet tiegħu u jħarishom minn influwenzi barranin li setgħu jnawruhom qajl qajl.

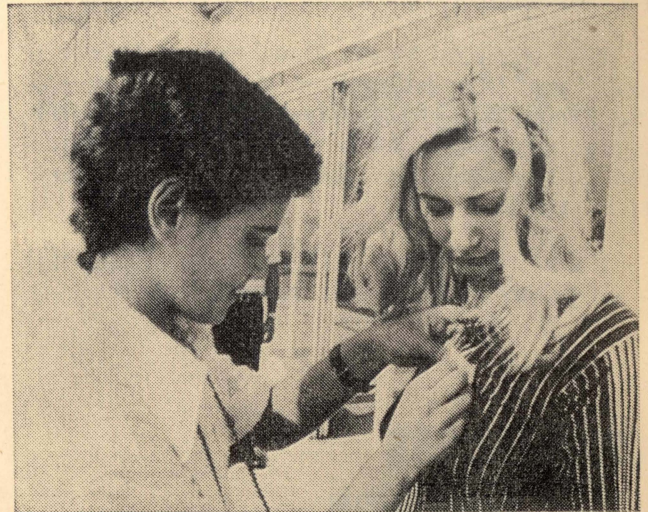
Il-poplu Malti dara wkoll iġhożż u jħares il-wirt nazzjonali tiegħu għax b'hekk biss jista' jissokta jzomm l-identità tiegħu bħala nazzjon hieles. B'danakollu l-perikli ma jonqsu qatt.

Nistgħu ngħidu li -turizmu f'Malta sal-lum għen u mhux dgħajjef id-drawwiet tagħna. Ngħidu aħna sirna napprezzaw aktar dawk l-avvenimenti li sa ftit snin ilu konna noħduhom b'ċerta toġhma ta' rutina: il-festi fl-ibliet u l-irħula, l-Gimgha l-Kbira, l-Irxort, Ir-Regatta Nazzjonali u oħrajn.

Bdejna napprezzaw aktar dak kollu li jagħzilna bħala Maltin għax fil-Gvern sibna l-akbar għajjnuna u inkoraġġiment biex nagħmlu dan. L-Ilsien Malti, forsi l-akbar wirt nazzjonali li għandna u li generazzjonijiet ta' qabilna tant tawh bis-sieq biex jaqdu lill-barrani, daħal saħansitra fid-dinja tal-kummerċ. Bdejna naraw stabbilimenti ta' l-ikel u tat-turisti, lukandi u ħwienet jingħataw ismijiet bil-Malti.

Din il-kuxjenza daħlet ukoll fid-drawwiet ta' xejra dinjija bħall-kartolini tal-Milied, għeluq-isnin u Jum l-Omm. Hawnhekk ukoll rajna l-kartolini jsiru bil-Malti bħalma ġara fil-każ ta' stedi-niet għal tiġijiet jew okkażjonijiet soċjali oħra.

Iġifieri, it-Turizmu għalina l-Maltin s'issa fisser ukoll gid morali. Intbaħna li had-dieħor isib x'japprezza fina u fhimna kemm

Merħba lit-Turisti.

konna sejrin imqarrqin li nħallu drawwietna u wirt artna jmutu mewta siekta.

Wirt nazzjonali ieħor li t-turizmu għen biex reġa' ta l-hajja huwa l-Karrozzin. Illum id-dehra ta' karrozzin imballat bit-turisti jdur s-swar u l-inħawi tal-Belt u l-Imdina saret waħda komuni. Dan fejn jidhol l-ivvjaggar fuq l-art.

Id-dgħajsa Maltija, b'danakollu, messha destin ieħor. Għalkemm l-inħawi tal-Port il-Kbir għadek issib xi dgħajsa titlajja 'l hawn u 'l hinn, jidher li dan il-mezz ta' vjaġġar fuq il-baħar ikħal tagħna għadu ma ġie sfruttat b'mod li jwassal għall-qawmien mill-gdid tal-barklor Malti u d-dgħajsa tiegħu.

Tkun haġa sabiħa kieku l-lukandi Maltin, speċjalment dawk ta' mal-baħar, jieħdu l-inizjattiva biex joffru lit-turisti vjaġġi bid-dgħajsa. Aħna ċerti li jkunu haħna dawk il-barranin li jippreferu d-dgħajsa minflok lanċa kbira titwiežen b'folla ta' nies fuqha.

Il-Gvern prezenti ma naqasx li jagħti sehmu u kien proprju bl-inizjattiva tiegħu li għadd ġmielu ta' barklora Maltin ingħataw għajjnuna finanzjarja. Jonqos biss li jinħolqu aktar oppor-tunitajiet fi żmien meta d-dgħajsa tista' tkun at-trazzjoni akbar għall-eluf ta' turisti li qegħdin iżuruna sena wara sena.

Dawn it-turisti, m'għandniex xi ngħidu, jġibu magħhom ukoll drawwiet godda għalina. B'danakollu rridu nifhmu li qabel naċ-ċettaw id-drawwiet ma nagħmlux hekk b'dannu għal tagħna.

Huwa proprju għalhekk li nħossu l-ħtieġa li niktbu din it-twissija, sabiex fid-dagħdiha ta' progress li ninsabu fiha ma nwarrbux dak li hu tagħna biex qajl qajl nitilfu dak li wara kollox jagħzilna minn ġnus oħra.

KORSIJET TEKNIĊI — 1978/79

KORSIJET TEKNIĊI — 1978/79

Is-Segretarju tas-Socjeta' ta' l-Arti, Manifattura u Kummerċ jirċievi applikazzjonijiet għad-dhul fil-korsijiet li s-Socjeta' ser torganizza mix-xahar ta' Ottubru li ġej sax-xahar ta' Ġunju, 1979.

KORSIJET GĦAN-NISA JEW TFAJLIET

Filghodu, wara Nofsinhar u Filghaxija — Tifsil u Hjata, bl-Iskwerra jew bis-'centimetre tape'.

Filghodu jew wara Nofsinhar — Xogħol ta' l-Idejn, xogħol tal-Gang, Rakkmu, Rakkmu tad-Deheb, Kpiepel, Bizzilla ta' Malta u Fashion Design għan-Nisa.

KORSIJET GĦAT-TFAJLIET U ĠUVINTUR

Filghaxija — Tifsil u Hjata, Fashion Design għan-Nisa, Arti-Disinn, Daqq tal-Vjolin, Daqq tal-Kitarra, Teorija tal-Mużika u Filugranu. Sejer isir Kors speċjali tal-Hjata għall-konvenjenza tan-Nisa Mizżewġa — filghodu jew wara nofsin-nhar, skond it-talba.

Formoli għad-dhul jistgħu jinkisbu mill-Uffiċċju tas-Socjeta', Palazzo De La Salle, 219 Triq ir-Repubblika, Valletta bejn it-8.00 a.m. u s-1.00 p.m. mit-Tnejn sal-Ġimgħa. L-applikazzjonijiet jagħlqu nhar il-Ġimgħa, 22 ta' Settembru. Għal kull tagħrif iehor wiehed għandu jmur fl-istess uffiċċju. Tel. 624339.

Preferenza lill-Inkapacitati li jattendu ċ-Centru f'Korrardino

Il-Ministru tax-Xogħol, Għajnuna Soċjali u Kultura, is-Sinjorina Agatha Barbara dan l-aħħar ipprezentat somma flus lill-inkapacitati li jattendu ċ-Centru tar-Rijabilitazzjoni f'Korrardino. Dawn il-flus ingabru minn bejgħ ta' oġġetti magħmula mill-inkapacitati infushom.

Il-Ministru Barbara li giet milqugħa minn Lady Mamo, Chairman tal-Fond għar-Rijabilitazzjoni, fahhret ix-xogħol ta' fejda li qiegħed isir mill-membri ta' ċ-Centru sew f'dik li hija rijabilitazzjoni kif ukoll f'dak

Tagħrif mid-Dipartiment tas-Servizzi Soċjali

Għal kull tagħrif dwar Servizzi Soċjali, wiehed jista' iċempel direttament fuq wiehed minn dawn in-numri matul il-hinijiet tax-xogħol:—

Uffiċċju Ċentrali, il-Belt	22441
(7 linji)	24221
u	29086
B'Kara	44944
Bormla	26913
Hamrun	23916
Balzan	47376
Marsa	23134
Mosta	491924
Msida	512509
Paola	605289
Qormi	45387
Rabat	674177
San Gwann	38764
Sliema	30862
San Pawl il-Baħar	73247
Valletta	22441
	24221
u	29086
Żabbar	882784
Żebbuġ	644166
Żejtun	897043
Żurrieq	820606
Nadur	76207
Victoria	76211
	76091

sportiv, rekrejattiv u kulturali. Il-Ministru Barbara habbret li fejn ikun hemm post ta' impjeg addattat għall-inkapacitati, l-ewwel preferenza tmur għall-membri li jattendu ċ-Centru.

Prezenti għal din iċ-ċerimonja kien hemm ukoll Mrs. A. Hyzler, is-Sur E. Tonna u s-Sur Alfred Zammit Montebello, l-uffiċjal inkarigat mit-Taqsima tal-Welfare fil-Ministeru tax-Xogħol, Għajnuna Soċjali u Kultura.

IL-BIRGU

Il-Birgu jahbat l-ewwel belt fil-Kottonera, u jinsab mibni fuq peninzola li qiegħda bejn dahlet Bormla u l-Kalkara. Fit-tarf ta' din il-peninzola hemm il-Forti Sant'Anġlu.

L-istorja ta' din il-belt hi kbira u taf tgħid grajjiet sa minn żmien il-Feniċi, ir-Rumani, l-Għarab, u fl-aħħar dawk ta' żmien l-Ordni. Sa minn żmenijiet haġna qabel l-Ordni il-familja DE NAVA kellhom kastell (illum Sant'Anġlu) li kien magħruf bħala "Castrum Maris" jew kif aktar tard sar magħruf bħala "Castellamar". Jiġifieri, din l-art kienet tiddependi wisq minn dan il-kastell għaliex tista' tgħid il-bqija ftit ken hemm bini, u b'hekk issejjaħ Borgo. F'Castellamar kienu joqgħodu bosta nies u dawn kienu jikru mingħand il-Kastellan li bħala proprjetarju tal-Kastell magħmul mis-Sultan ma kellu x'jaqsam xejn ma' l-Università (Il-Gvern ta' dak iż-żmien).

Il-Birgu kellu mportanza kbira bħal ma għandha l-Belt Valletta illum. L-artijiet l-oħra ta' Bormla, l-Isla u l-Belt Valletta ma kienux għerja għal kollox billi 'l hawn u 'l hinn kont tara xi barrakki tal-baħħara, tal-barklori u tas-sajjieda, u dawn kienu jduru mal-Birgu sa ma jibqgħu sejr in u jduru l-port kollu sa Tarf el Għases (Sant Jermu).

Fl-1530 l-Ordni ngabret fil-Birgu billi qawwietha kienu fuq il-baħar u għalhekk l-Imdina ma kienitx tgħodd għaliha. Bil-mod il-mod, il-Birgu beda jiffirma ruħu bil-bini ta' swar, djar u palazzi. Fl-1562 La Valette stabilixxa l-limiti tal-Collocchio, jiġifieri dik il-parti tal-belt li fiha għandhom jabitaw il-Kavallieri.

Città Vittoriosa

Din il-Belt li bilkemm kienet għadha magħluqa kollha bis-swar, fl-1565 garrbet leħrex esperjenza tal-gwerra meta rat taqbid sider ma' sider fil-misraħ tagħha. Wara t-tluq tat-Torok, saret festa f'San Lawrenz u Patri Robertu minn Eboli għamel priedka u semma lill-Birgu Città Vittoriosa u l-Isla Città Invicta.

Il-Knisja ta' San Lawrenz (Kollegġjata u Matriċi Parroċċa)

Din kienet l-ewwel waħda wara l-Kattidral li saret parroċċa u kienet twaqqfet mill-Isqof Gualtieri fl-1090, fi żmien il-Konti Ruggieru. Fl-

Il-Knisja ta' San Lawrenz

1530 kienet saret il-Knisja Konventwali ta' l-Ordni u baqgħet sa Ottubru 1571, meta l-kunvent kollu gie mehud fil-Belt Valletta. Il-kwadru ewlieni hu xogħol Mattia Preti.

Palazzi u bini ieħor

Fil-Birgu insibu wkoll il-Palazz ta' l-Inkwizitur, l-Armerija, il-Palazz ta' l-Isqof, il-Palazz tal-Gvernatur u dak ta' l-Università.

Insibu wkoll għadd ta' Bereg ta' l-Ordni kif ukoll għadd ta' djar, knejjes, oratorji u kunventi li kollha għandhom interess storiku kbir warajhom.

Il-Victualling Yard (Tarzna)

L-akbar medda tax-xatt gewwieni tal-Birgu hu mehud minn serbut imħażen b'portiku magħluq mghammar b'kull ħtiegħa għall-flotta Ingliża. Dan il-lok kien il-Victualling Yard.

L-Aħħar Gwerra

Fl-aħħar gwerra l-Birgu kien l-aktar post li gie milqut mill-ħbit ta' l-għadu. B'xorti, bosta mid-djar antiki ħelsuha iżda oħrajn iġġarfu bħal famuż "Torri ta' l-Arloġġ". Minn dan it-Torri La Valette fl-1565 kien jara t-taqbid kollu ma' l-għedewwa.

Popolazzjoni

Fl-1523 fil-Birgu kienu jgħixu madwar 5,000 ruħ. Il-popolazzjoni baqgħet tonqos u fl-1961 kienet tgħodd 4,276.

L-arma tal-Birgu hi skud, fond aħmar bi driegħ f'nofsu li jaħkem sejf arbulat imdawwar b'zewġ friegħi waħda taż-żebbuġ u l-oħra tal-palm. Il-motto hu: 'VICTRIX PALMAM FERRO' (Rebbieħa, l-Palma ngib).

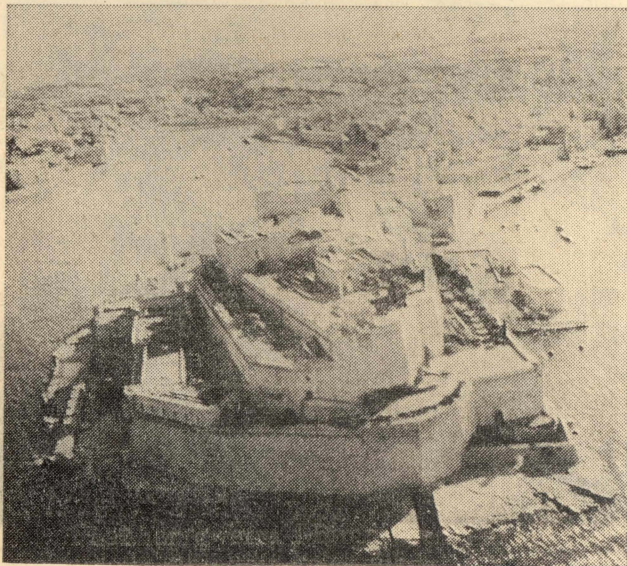
Fortifikazzjonijiet

Quddiem il-bieb maġġur tal-Birgu insibu l-Mina l-oħra msejħa Admiralty Gate, li tagħti għax-xatt fejn kienet teżisti l-porvlista. Fuq ix-xellug kien hemm il-mina Cappuccini Gate. Għax-xatt tal-Kalkara hemm minfuda mina oħra, Sally Port li l-Maltin isejjūlha t-Toqba li saret fl-1826.

Il-Kastell Sant'Anġlu

Il-Kavallier Joseph Galea jgħid li dan l-isem hu aktarx ġej minn dak il-Ħakem, il-Konti Angelo de Melfi (1352) għalkemm fid-dokumenti jis-sejjaħ bħala "Castrum Maris" (Imdawwar bil-baħar). Il-Ħakem De Nava kien bena xi swar u sewwa oħrajn. Originarjament kienu l-Gharab li bnew dan il-kastell fis-sena 870 Wara Kristu, li warajhom safa' il-Kwartier Ġenerali tal-Gvern Malti sakemm għadda f'idejn l-Ordni.

Il-Kastell Sant'Anġlu.

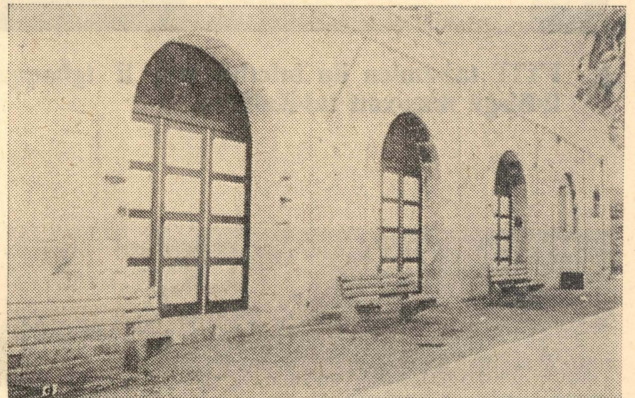

XOĖHLIJET ĠODDA FIL-BIRGU

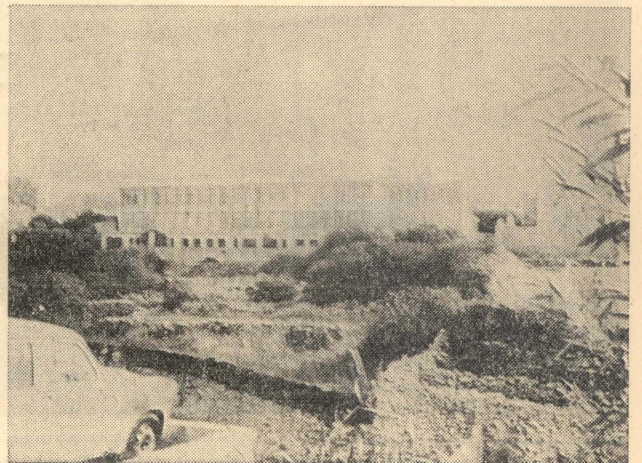
Fil-Birgu, dan l-aħħar, saru u qed isiru diversi xoġhlijiet ta' siwi kbir għal-lokal. Infethet triq li tgħaqqad il-Birgu max-xatt tal-Kalkara (ara r-ritratt fl-aħħar paġna). Ġew attrezzati l-imħażen tad-dgħajjes tar-regatta, u nbriet skola ġdida u ground tal-football fil-viċin.

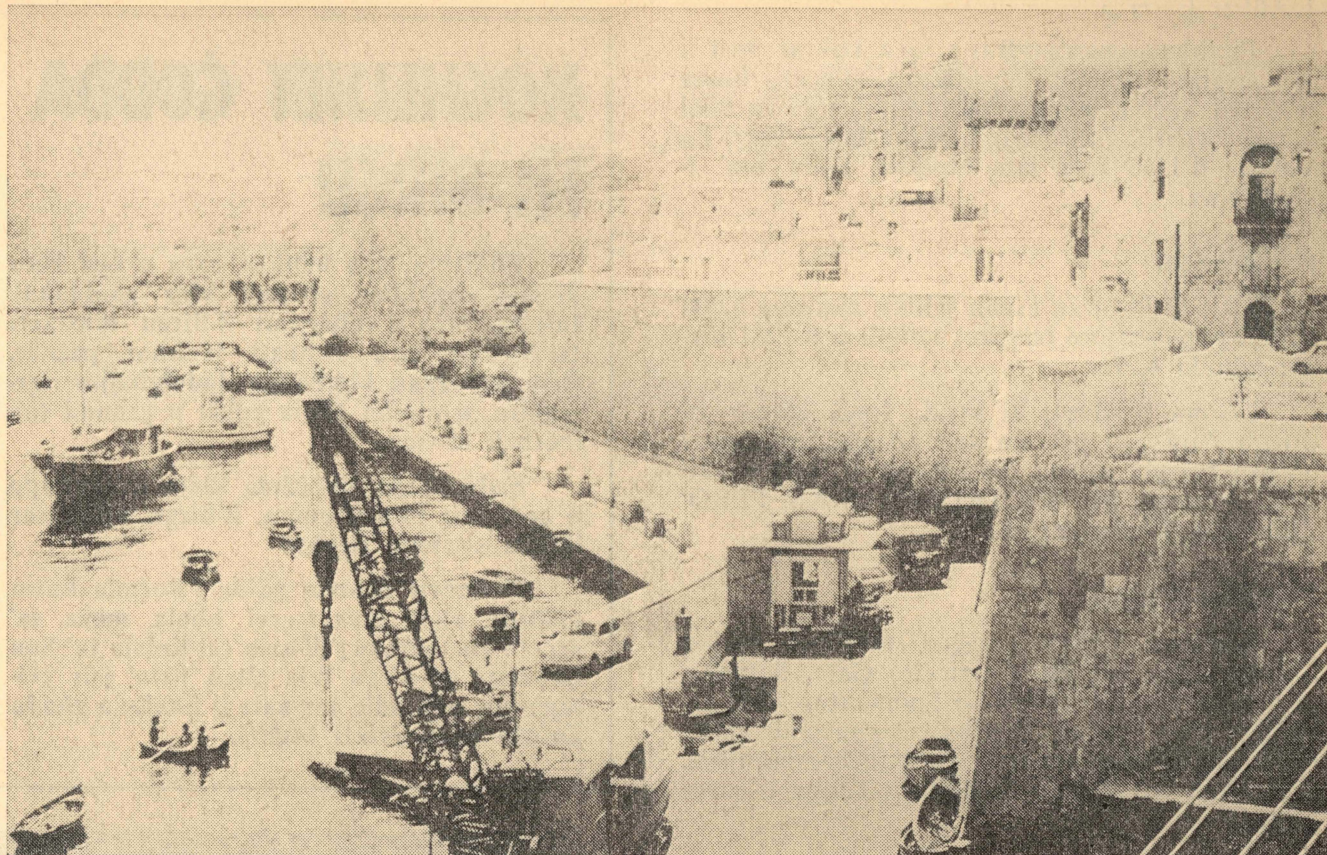
Sadanittant, fil-hidma kbira ta' żvilupp li qed issir fil-Kottonera, il-Birgu wkoll ser imissu s-sehem tiegħu:

Il-proġett tat-triq ġdida f'Bormla huwa maħsub ukoll biex iservi bħala mezz ta' aċċess għall-inħawi fil-qrib tal-Knisja ta' San Lawrenz tal-Birgu fejn għad jista' jsir żvilupp jew użu ġdid tax-xatt li bħalissa għadu jintuża mis-servizzi Inġliżi.

(Fuq) L-imħażen tad-dgħajjes tar-Regatta u (taħt) Skola ġdida fil-viċin.

▲ FTIT taz-żmien ilu infethet triq li tgħaqquad il-Birgu max-xatt tal-Kalkara.

U PERMEZZ tal-proġett il-ġdid, ser issir triq ġdida li tgħaqquad il-Birgu max-xatt ta' Bormla. ▼

